

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

**ІННОВАТИКА
У ВИХОВАННІ**

Збірник наукових праць

Випуск 1

Засновано у 2015 році

Рівне – 2015

УДК 37 : 005.591.6

I - 66

ББК 74.200

Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Вип. 1 / упоряд. О. Б. Петренко ; ред. кол. : О. Б. Петренко, Н. М. Гринькова, Т. С. Ціпан та ін. – Рівне : РДГУ, 2015. – 288 с.

До збірника увійшли наукові праці, здійснені у галузі теорії і методики виховання. Статті спрямовані на багатоаспектне висвітлення основних напрямів, сучасних підходів до змісту, форм і технологій виховного процесу, починаючи від дошкілля і завершуючи вищою школою.

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Петренко Оксана Борисівна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Заступники головного редактора: **Гринькова Надія Михайлівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Відповідальний секретар: **Ціпан Тетяна Степанівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної ради:

Сухомлинська О. В., доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, Академік-секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України;

Бех І. Д., доктор психологічних наук, професор, академік НАПН України, директор Інституту проблем виховання НАПН України;

Пустовіт Г. П., доктор педагогічних наук, професор, Вчений секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України;

Павелків Р. В., доктор психологічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Коберник О. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики трудового і професійного навчання, директор Інституту природничо-математичної та технологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Лобода С. М., доктор педагогічних наук, професор, доктор габілітований, професор звичайний Вищої школи інформатики і прикладних наук (м. Лодзь, Республіка Польща).

Члени редколегії:

Безкоровайна О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету;

Вербець В. В., доктор педагогічних наук, професор, декан художньо-педагогічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету;

Войтович І. С., доктор педагогічних наук, професор кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та інформаційних засобів навчання Рівненського державного гуманітарного університету;

Лісова С. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики професійної освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Литвиненко С. А., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету;

Карпенчук С. Г., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Поніманська Т. І., кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології (дошкільної і корекційної), проректор з наукової роботи Рівненського державного гуманітарного університету;

Федяєва В. Л., доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Херсонського державного університету;

Шугаєва Л. М., доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету;

Ящук І. П., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету початкової освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії;

Бісовецька Л. А. кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання РДГУ;

Дупак Н. В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання РДГУ.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 21161-10961Р.

Упорядники: проф. **Петренко О.Б.**, доц. **Ціпан Т.С.**

Науково-бібліографічне редагування: **наукова бібліотека РДГУ**

Рецензент: **Пустовіт Г.П.** - доктор педагогічних наук, професор, вчений секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України

Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ (протокол №9 від 24 квітня 2015 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

ЗМІСТ

Передмова	6
Бех І.Д. Особистість у контексті орієнтирів розвивального виховання	7
Пустовіт Г.П. Теоретико-прикладні складові інноваційного розвитку системи позашкільної освіти і виховання	14
Павелків Р.В. Структура, зміст та детермінанти морального розвитку особистості: ретроспекція та перспективи	24
Петренко О.Б. Інноватика у вихованні: засадничі положення	38
Карпенчук С.Г. Мета виховання як соціально-педагогічна стратегія	48
Криstopчук Т.Є. Особливості формування готовності вчителя до здійснення педагогічної діяльності та виховання учнів у країнах західної Європи	59
Лісова С.В. Проектування інноваційних педагогічних систем підготовки фахівців у галузі технологічної та професійної освіти	70
Литвиненко С.А., Кіт Н.В. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до естетичного виховання молодших школярів у процесі педагогічної практики: рефлексивний підхід	78
Баліка Л.М. Екстраполяція досвіду роботи шкільної бібліотеки у процесі розвитку інтересу до читання	86
Бісовецька Л.А. Українські мультфільми як засіб морального виховання дітей	93
Бричок С.Б., Павелків О.М. Роль психолого-педагогічної діагностики у проектуванні виховної діяльності педагога	103
Гринькова Н. Формування моральної вихованості молодших школярів: теоретичний та практичний аспекти	111
Дупак Н.В. Інноваційна діяльність як складова професійної компетентності майбутнього вчителя	119
Кособуцька Г.П. Організаційно-педагогічні умови національно-патріотичного виховання підлітків у позакласній роботі	127
Сергеєва Н.В. Соціально-психологічний аналіз проблеми ціннісно-орієнтованої активності молодших підлітків	139
Сойчук Р.Л. До проблеми сутності національного самоствердження особистості	147
Стельмашук Ж.Г. Екстраполяція досвіду виховання дисциплінованості учнів вітчизняних шкіл в умовах роздільного навчання (1943-1954 рр.) у сучасну систему освіти і виховання	157
Ціпан Т.С. Сюжетно-рольові ігри як засіб громадянського виховання	170

Доробки молодих науковців

Беднарська А.А. Педагогічні ідеї В. О. Сухомлинського щодо естетичного виховання: актуалізація досвіду	181
Вознюк М.О. Організація превентивного виховання в загальноосвітній школі: управлінський аспект	186
Єрмейчук В.І. Розвиток В. О. Сухомлинським індивідуалізованого підходу до важких дітей	192
Зінченко А.В. Морально-ціннісні орієнтації як умова формування гуманістичного спілкування молодших школярів	198
Зубок О.В. Засади розвитку креативних здібностей школярів	205
Карпович Ю.В. Психолого-педагогічні особливості виховання дисциплінованості учнів молодшого шкільного віку	212
Кличко А.О. Теоретичні основи виховання національної гідності молодших школярів у позаурочній діяльності	221
Кондратюк К.С. Проблема національного виховання учнівської молоді у педагогічних дослідженнях класиків української педагогіки	229
Конончук Д.В. Виховання у молодших школярів ціннісного ставлення до природи в позаурочний час	235
Корпан І.В. Обґрунтування та змістова характеристика готовності майбутніх вчителів початкової школи до роботи з інтелектуально обдарованими учнями	241
Марієн Ю.С. Зміст та особливості формування професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі педагогічної практики	247
Мацько О.В. Виховне середовище як засіб формування культури здоров'я у молодших школярів	253
Нікітчук А.О. Вікові аспекти громадського виховання учнів молодшого шкільного віку	259
Полюхович М.І. Проблема формування національної самосвідомості учнів молодшого шкільного віку в науковому дискурсі	265
Сінокоп О.В. Формування гуманістичних цінностей у майбутніх вчителів початкових класів	274
Якимець М.Г. Проблема підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації художньої творчості учнів	281
Відомості про авторів	287

Т. Є. Кристопчук

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВИХОВАННЯ УЧНІВ У КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Анотація. У статті визначено етапи та особливості формування готовності вчителя до здійснення педагогічної діяльності та виховання учнів у системі сучасної педагогічної освіти у країнах Західної Європи (на прикладі Французької Республіки, Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії, Республіки Ірландія) з метою практичного впровадження позитивного досвіду у вітчизняну систему педагогічної освіти. Виділено особливості професійно-педагогічної підготовки учителів середніх навчальних закладів у Франції. Проаналізовано моделі та структуру професійної підготовки майбутніх учителів в Англії, нові учительські стандарти у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії.

Ключові слова: педагогічна діяльність, виховання, виховний процес, педагогічна освіта, моделі педагогічної освіти, структура професійної підготовки.

Постановка проблеми. У педагогіці сукупність професійно зумовлених вимог до вчителя визначається готовністю до педагогічної діяльності та виховання учнів. Явище готовності становить предмет вивчення як педагогів, так і психологів. Педагоги акцентують увагу на виявленні факторів і умов, дидактичних та виховних засобів, що дають змогу керувати становленням і розвитком готовності. У вітчизняній системі педагогічної освіти формування готовності до педагогічної діяльності та виховання учнів охоплює кілька етапів: профорієнтація, професійний відбір, бажана довузівська педагогічна підготовка, навчання у педагогічному навчальному закладі, професійна адаптація.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Увагу дослідників привертають проблеми професійної підготовки вчителів у країнах Західної Європи, зокрема, у таких країнах, як Австрія (М. Є. М'яковський, О. Р. Павлішак), Англія та Уельс (Ю. В. Кіщенко, А. В. Соколова), Велика Британія (В. М. Базуріна, І. П. Задорожна, О. П. Пічкара), Німеччина (Н. В. Козак, Н. В. Махія, О. Ю. Пришляк), Франція (О. І. Авксентьева, В. П. Лашихіна, Г. В. Лещук, О. В. Романенко), Швеція (Н. М. Карпенко, Л. Г. Мовчан). Професійна підготовка вчителів стала предметом дослідження німецьких науковців, зокрема, Р. Арнольд (R. Arnold), М. Баєр (M. Bayer), Ф. Бонзак (F. Bohnsack), Д. Варнеке (D. Warneke), російських науковців, зокрема, О. А. Карабутова, О. М. Прохорова, С. П. Тітович, Т. В. Фурьева.

Мета статті визначити етапи професійно-педагогічної підготовки вчителів, особливості та основні шляхи підготовки вчителя до здійснення педагогічної діяльності та виховання учнів у системі сучасної педагогічної освіти у країнах Західної Європи (на прикладі Французької Республіки, Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії, Республіки Ірландія) з метою практичного впровадження позитивного досвіду у вітчизняну систему педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування готовності вчителя чи педагога до педагогічної діяльності у системі сучасної педагогічної освіти у Франції охоплює кілька етапів: профорієнтаційний, спрямований на вибір учнями виду їх майбутньої професійної діяльності; професійний відбір; I цикл педагогічної підготовки – дворічна підготовка, що завершується дипломом DEUG; II цикл – трирічна університетська підготовка з присвоєнням звання "ліценціата" (la licence) з обраної спеціальності; III цикл – професійна адаптація, що включає однорічну додаткову післядипломну підготовку, навчання в докторантурі, проведення дослідження, в тому числі підготовку докторської дисертації упродовж 3-4 років; підвищення кваліфікації.

О. В. Романенко в свою чергу виділяє етапи професійно-педагогічної підготовки вчителів середньої школи Франції: етап загальної університетської підготовки, упродовж якого майбутні учителі набувають загальних наукових знань; етап професійної підготовки, поєднаної з теоретичними заняттями, які мають підготувати до конкурсу набору вчителів; етап професійно-педагогічної підготовки, що включає дидактичну підготовку та педагогічне стажування; етап продовженої освіти, який надає можливості підвищення кваліфікації та самовдосконалення [3, с. 125].

Аналіз системи професійно-педагогічної підготовки учителів середніх навчальних закладів Франції дав змогу науковцю виділити її особливості: обов'язкова загальна університетська освіта; існування декількох видів вищих освітніх закладів, які надають різні види підготовки майбутнім викладачам; державні іспити на визначення професійної кваліфікації, проведення яких забезпечує відбір гідних кандидатів на посади викладачів середньої школи; педагогічне стажування, що має за мету спростити перехід до практичної діяльності і розвивати науково-дослідницькі уміння студентів [3, с. 153].

Аналіз моделі професійної підготовки вчителів Франції дав змогу Л. П. Пуховській зробити такі висновки: французька модель професійної підготовки вчителів побудована на нових підходах до професіоналізму вчителя як певного інтегративного утворення, що дає можливість вчителю здійснювати ефективну педагогічну діяльність у конкретних умовах шкіл різного типу; професійна компетенція вчителя пов'язується з трьома конкретними полюсами професійних знань: 1) знання дисципліни, у викладанні якої спеціалізується майбутній учитель; 2) знання, що стосуються управління процесом і пізнання; 3) знання, які належать до системи освіти; нова організаційна модель професійної підготовки вчителя виходить із концепції фундаменталізації професійної підготовки, поєднання теорії та практики; посилюється професійна спрямованість спеціальної підготовки майбутнього вчителя; передбачається підвищення рівня підготовленості майбутнього вчителя з теорії педагогіки, формується новий зміст дисциплін психолого-педагогічного циклу з акцентом на досвіді, який був напрацьований у системі підготовки вчителів початкової школи [2, с. 165-166].

Паралельна модель традиційно є найбільш поширеною для підготовки вчителів дошкільних (nursery) і початкових класів, в яких навчаються діти від 4 до 11 років (ступені 1 і 2). Така освіта забезпечується в Англії педагогічними коледжами університетського рівня. Паралельна модель, зазвичай, включає три роки повного навчання і завершується першим ступенем – бакалавра освіти, бакалавра мистецтв або бакалавра наук в освіті (BA(Ed) або (BSc (Ed)) і одержанням статусу кваліфікованого вчителя. Паралельне навчання, як правило, організоване змішано, тобто є комбінацією теоретичних і практичних занять, які проводяться упродовж усього періоду. Програма за паралельною моделлю сфокусована на знаннях основ педагогіки, психології дитини, її вікових особливостей, практичного використання різноманітних методів навчання, що забезпечує максимально ефективний процес навчання. Програма також розрахована на підготовку вчителів, які працюють із дітьми з незначними фізичними і розумовими відхиленнями в розвитку. Програма за паралельною моделлю включає три основні розділи підготовки майбутнього вчителя: 1) загальноосвітні (базові) курси (обов'язкові для всіх студентів); 2) психолого-педагогічний цикл дисциплін (вивчення цих дисциплін доповнюється різними видами педагогічної практики); 3) один-два предметні курси (поглиблене вивчення предметів); 4) професійні курси [4, с.71].

Натомість підготовка вчителів середньої школи відбувається за послідовною моделлю, яка впроваджена у навчально-виховний процес як університетів, так і інших вищих шкіл підготовки вчителів. Послідовна модель забезпечується в технічних педагогічних коледжах (Colleges for Technical Teachers), художніх педагогічних коледжах (Art Training Colleges) і педагогічних відділеннях університетів. Модель послідовної підготовки включає чотири роки навчання з наступним присвоєнням першого ступеня бакалавра після трьох років навчання, потім одержання сертифіката аспіранта в освіті (Postgraduate Certificate in

Education – PGCE) і статусу кваліфікованого вчителя (QTS). Для студентів, які вже мають ступінь бакалавра, курси тривають один рік до одержання сертифіката аспіранта. Одержання сертифіката аспіранта в освіті передбачає вивчення професійних предметів, заняття із педагогіки, формування практичних навичок викладання і предметні знання студентів [4, с.74-75].

За послідовною моделлю здійснюється підготовка не тільки вчителів середньої школи, але й початкової школи. Студенти вивчають предмети з програми початкової школи. Особлива увага звертається на вивчення англійської мови, математики і предметів природничого циклу. Майбутні вчителі середніх шкіл здійснюють теоретичну підготовку як мінімум впродовж двох років, після чого проходять педагогічну практику в школах. Одночасно відбувається вивчення курсу педагогіки. Педагогічна практика як для вчителів початкових шкіл, так і середніх, триває мінімум 18 тижнів. Альтернативні моделі підготовки вчителів представлені низкою ефективних програм. Централізована "Програма швидкого шляху" (Fast Tract Program) для вчителів класів початкової і середньої школи, яку здійснює Департамент інновацій, вищої школи і кваліфікацій (DfES), забезпечує окремим учителям швидке просування в професійній кар'єрі. "Швидкий шлях" – це програма індивідуального професійного розвитку, що призначена для майбутніх керівників в секторі освіти. Практиканти проходять однорічний розширений курс на стаціонарній (очній) основі, який надається тільки в обраних закладах початкової підготовки вчителів (ІТТ). Інші альтернативні шляхи одержання статусу кваліфікованого вчителя (QTS) в Англії включають такі моделі: дипломна вчительська програма (GTP) і програма зареєстрованих учителів (RTP), які призначені для практикантів віком від 24 років (були введені на початку 1998 року) [4, с.76-78].

Структура професійної підготовки майбутнього вчителя в Англії є двоступеневою: бакалавр – магістр. Строк навчання коливається від 4 до 11 років. Ступінь бакалавра (Bachelor Degree) – перший ступінь вищої освіти, який присуджується після навчання в Англії за спеціалізованими програмами в коледжі університетського рівня (інколи на денному відділенні університету). Існує декілька типів ступенів бакалавра, що присуджуються майбутнім учителям: бакалавр мистецтв (Bachelor of Arts (BA)), бакалавр наук (Bachelor of Science (BSc)) і бакалавр освіти (Bachelor of Education (BEd)). Назви ступенів у різних університетах інколи різняться [4, с. 62-63].

Національний стандарт кваліфікованого вчителя Англії й Уельсу містить три розділи: професійні цінності в діяльності вчителя (Professional Values and Practice); знання й розуміння (Knowledge and Understanding); викладання (Teaching).

Вчитель дошкільної освіти (базовий рівень) повинен знати й розуміти мету, принципи, цілі навчання стосовно шести основних напрямів, зазначених у Національному курікулумі дошкільної освіти – НКДО (Curriculum Guidance for the Foundation Stage). До таких напрямів у НКДО віднесено: особистісний, соціальний та емоційний розвиток дитини; спілкування, мова, грамотність; математичний розвиток; знання й розуміння навколишнього світу; фізичний розвиток; творчий розвиток. Від педагога дошкільної освіти вимагається також володіння знаннями, методами та відповідним ставленням, зазначеними у Національній стратегії мовної та числової грамотності.

Учитель початкової та молодшої середньої школи повинен володіти навчальними програмами з фундаментальних дисциплін, які створюють ядро Національного курікулума шкільної освіти (англійська мова, математика, природознавство), а також бути готовим до впровадження в навчальний процес Національної стратегії мовної та числової грамотності. Він також має бути здатним до викладання таких предметів: історія або географія; фізична культура; інформаційні та комунікаційні технології; мистецтво й дизайн (або дизайн і технологія); сценічні мистецтва; релігійна освіта. У стандарті передбачено, що ці предмети вчитель початкової та молодшої середньої школи викладає за необхідності, користуючись допомогою досвідчених колег [1, с.106].

Учитель середньої школи повинен знати і розуміти відповідні навчальні програми Національного курікулуму шкільної освіти, а також бути готовим до впровадження у навчальний процес Національної стратегії мовної та числової грамотності. У стандарті наголошується, що вчитель-предметник, який працює в середній школі, має орієнтуватись і розуміти навчальні програми предмета своєї спеціалізації стосовно інших ключових рівнів системи шкільної освіти для того, щоб усвідомлювати наступність та наскрізний характер Національного курікулума [1, с.106].

У Національному стандарті кваліфікованого вчителя визначаються вміння, якими повинен володіти вчитель, зокрема: уміння планувати та визначати стратегічні цілі навчання для всіх учнів класу, враховуючи попередні навчальні успіхи учнів; уміння визначати вимоги до результатів навчання учня, враховуючи індивідуальний рівень кожного з них; уміння добирати методи і зміст навчальної діяльності учнів відповідно до їх рівня; уміння враховувати різні культурні, національні, етнічні, релігійні, гендерні, інші особливості та потреби учнів, надавати їм необхідну допомогу; уміння працювати в команді вчителів – так званий "колективний професіоналізм"; уміння працювати з батьками, залучати їх до участі щодо надання школярам допомоги у навчанні; уміння планувати позакласну та позашкільну роботу учнів (організувати відвідування музеїв, театрів, мистецьких виставок) [6, с. 9].

3 вересня 2012 року у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північній Ірландії набули чинності нові учительські стандарти, які визначають мінімальний рівень професійної практичної підготовки молодого вчителя і застосовуються з метою встановлення кваліфікаційного статусу вчителя (QTS – qualified teacher status). Учительські стандарти є основою для здійснення оцінки роботи стажерів в адаптаційний період, для визначення відповідності молодого фахівця займаній посаді. Зазначені стандарти використовуються також для оцінки ефективності педагогічної діяльності вчителів, яким вже встановлено кваліфікаційний статус вчителя (QTS), але разом з тим яким необхідно додатково пройти підвищення кваліфікації і одержати вищий кваліфікаційний рівень (qualified teacher learning and skills – QTLS) [5].

Л. П. Пуховська подає 5 самостійних і водночас взаємопов'язаних циклів педагогічної освіти (тривалістю від 2 до 3 років), обґрунтовані директором Інституту педагогіки (Institute of Education) Лондонського університету В. Тейлором [2, с. 140-141].

Перший (початковий) цикл педагогічної підготовки здійснюється упродовж двох останніх років навчання на старшому етапі середньої школи. Профорієнтація за педагогічною професією завершується чотиритижневою педагогічною практикою випускника в початкових класах (ігрова діяльність, міні-уроки, перевірка зошитів тощо). За результатами цієї практики з урахуванням успішності, здібностей випускника дирекція школи надає характеристику, обов'язкову для вступу до педагогічного навчального закладу.

Другий (перехідний) цикл педагогічної освіти передбачає заняття на педагогічних факультетах політехнічних коледжів – автономних спеціалізованих навчальних закладів для фахівців середньої ланки. Це своєрідна проміжна ланка між професійною та вищою освітою, де зміцнюються загальноосвітні знання та закладаються засади для підготовки кваліфікованого фахівця з обраного профілю освіти.

Третій (базовий) цикл завершується здобуттям вищої освіти з присвоєнням ступеня бакалавра та статусу кваліфікованого вчителя. Тривалість цього циклу в умовах інституту та університету однакова – чотири роки. В університетах присвоюється ступінь бакалавра гуманітарних, природничих, математичних та інших наук, а в інститутах – ступінь бакалавра освіти.

Четвертий цикл призначений для тих, хто хоче здобути ступінь магістра. Тривалість циклу становить один-два роки. Потрібно скласти екзамени, пройти стажування за фахом, виконати дисертаційну роботу.

П'ятий цикл спрямований на підготовку докторів наук, які орієнтуються на науково-дослідницьку або викладацьку роботу у вищій школі. Передбачає виконання та захист

дисертаційної роботи.

Узагальнення результатів аналізу педагогічної літератури дає змогу стверджувати, що у системі педагогічної освіти вчителів неабияку роль відіграє педагогічна практика. Тривалість практики може бути різною: для вчителів дошкільних закладів тривалість становить 20 тижнів, вчителів основної школи – 20 тижнів, вчителів середньої школи – 15 тижнів. Планом практики передбачається моделювання уроків майбутніми вчителями в студентських групах, а також індивідуальні уроки. Результати такого заняття обговорюються та оцінюються не тільки вчителями, але й студентами, які беруть участь в цьому занятті. Студенти здійснюють самооцінку проведеного ними заняття. Метою цих занять є акцентування уваги майбутніх вчителів на проблемах, що виникають під час роботи в школі.

Окрім педагогічної практики, студенти мають також інші можливості співпраці з школами, налагодження зв'язків з вчителями і учнями. Педагогічні практики проводяться перш за все в основних школах. Переважна більшість кандидатів на посаду вчителя, які проходять практику в певній школі, в ній і працевлаштовуються. Студентські педагогічні практики проводяться згідно з чітко визначеною програмою професійної підготовки вчителя. Варто наголосити, що програмою визначено завдання, права і обов'язки всіх зацікавлених сторін: студентів-практикантів, школи, вищої школи чи університету.

Професіоналізація вчителя у Англії поділяється на такі етапи: допрофесійний етап – випускник школи вибирає спеціальність вчителя усвідомлено та має високу мотивацію; професійний етап – формування у майбутнього вчителя педагогічної мотивації, знань і вмінь, професійних якостей і готовності до педагогічної діяльності; етап післяуніверситетської підготовки, що характеризується здобуттям вищих ступенів, формуванням педагогічного професіоналізму і педагогічної майстерності [7, с.43].

Основний зміст програми підготовки вчителів в Ірландії базується на загальних підставах для початкової програми. Зміст програми залежить переважно від потреб системи освіти: впровадження та оцінка освітніх експериментів: нових підручників, навчальних методів і прийомів; доступ до нових досягнень в галузі методів, змісту та організації освіти: інноваційні навчальні програми.

Практична підготовка вчителів дошкільних закладів та середньої школи зазвичай проходить на території кампусу під час моделювання уроків, практичних занять, індивідуально або в групі. Під час цього практичного процесу здійснюється оцінка не тільки роботи вчителів, але й студентів, що беруть участь у роботі класу. Наступним етапом є навчальна практика, яка відбувається у певній школі, в якій студент планує працювати. Кваліфіковані викладачі контролюють проходження студентської навчальної практики. На початку практики студент є спостерігачем, але з часом починає активно брати участь у педагогічній діяльності під керівництвом наставника. Педагогічна практика є важливим і необхідним чинником у професійній підготовці всіх вчителів, в тому числі вчителів середньої школи. Підготовка вчителів в Ірландії проходить в університетах, де студент вивчає теорію, практику, педагогічну майстерність.

Під час педагогічної практики студенти можуть набиратися досвіду у досвідчених вчителів щодо розвитку практичних навичок, зокрема, з точки зору планування, навчання, управління класом і організації освітньої діяльності. Крім того, під час практики студенти мають можливість ознайомитися з роботою вчителя в класі, визначити особливі способи спілкування і взаємодії із учнями.

В Ірландії функціонує п'ять шкіл, які пропонують повний робочий день за програмою вступних навчальних курсів для вчителя-початківця, визнаних Міністерством освіти і науки. До них відносяться: педагогічний коледж Ірландської Церкви (Church of Ireland College of Education); педагогічний інститут Маріно (Coláiste Mhuire, Marino, Dublin); педагогічний коледж Фробеля (Froebel College of Education); Інститут Непорочної Диви Марії (Mater Dei Institute of Education); коледж Святого Патріка (St Patrick College) [8, с.115].

Перспективні і поточні труднощі вчителів у школах Ірландії, що виникають в межах

загальноосвітньої школи, стимулюють вчителів бути готовими до відповідного вибору викладання предмета. Наприклад, вчитель алгебри повинен розробити алгоритми вивчення алгебри, а вчитель біології та хімії повинен проводити експериментальні дослідження. Таким чином, вчитель повинен підготувати себе до вибору методів і стратегій навчання, включаючи вибір матеріалів, доступних на ринку. Вихователі дошкільних установ в системі ірландської системи освіти повинні бути ознайомлені з загальними стратегіями і методами навчання, а також практикою викладання, що відповідатиме певній групі вихованців [9].

Висновки і перспективи подальших розвідок. Таким чином, дослідження показали, що у процесі підготовки майбутніх вчителів успішно використовуються основні методики викладання, спрямовані на застосування однієї конкретної стратегії або елементів однієї стратегії, що становить передумову успішної педагогічної діяльності. Ефективність педагогічної діяльності значною мірою залежить від педагогічних умінь щодо організації і здійснення навчального та виховного впливу на особистість, що формується, знання про цілі й засоби педагогічного впливу в процесі розвитку та виховання. Подальшого дослідження потребують такі важливі проблеми: співпраця вчителів і батьків у вихованні дітей молодшого шкільного віку; підготовка майбутніх вчителів до виховання толерантності в учнів.

Список використаних джерел:

1. Авшенюк Н. М. Стандартизація професійної підготовки вчителів у Англії й Уельсі (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Авшенюк Наталія Миколаївна. – К., 2005. – 166 с.
2. Пуховська Л. П. Професійна підготовка вчителів у Західній Європі в к. ХХ століття: дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 / Пуховська Людмила Прокопівна. – К., 1998. – 321 с.
3. Романенко О. В. Реформування професійної підготовки майбутніх учителів середніх навчальних закладів Франції : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Романенко Оксана Василівна. – Кривий Ріг, 2007. – 216 с.
4. Соколова А. В. Професійна підготовка вчителя у системі педагогічної освіти Англії і Шотландії : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Соколова Алла Вікторівна. – Одеса, 2009. – 175 с.
5. Department for Education. Teachers' Standards. Guidance for school leaders, school staff and governing bodies. July 2011(introduction updated June 2013). – Режим доступу: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/301107/Teachers_Standards.pdf. – Назва з екрана.
6. Department for Education and Skills / Teacher Training Agency. Qualifying to Teach: Professional Standards for Qualified Teacher Status and Requirements for Initial Teacher Training. – London : DFES, 2002. – 20 p.
7. Kirk G. Moray house and Change in Higher education / G. Kirk ; Scottish Academic Press. – Edinburgh, 1995 – 47 p.
8. Preparing Teachers for the 21st Century: Report of the Working Group on Primary Preservice Teacher Education. – Dublin : Department of Education and Science, 2008. – 143 p.
9. Services & Information for Education Staff [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.education.ie/en/Education-Staff/>. – Назва з екрана.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED

1. Avshenjuk N. M. Standartyzacija profesijnoji pidghotovky vchyteliv u Anghliji j Ueljsi (kinecj KhKh – pochatok KhKhI st.) : dys. ... kandydata ped. nauk : 13.00.04 / Avshenjuk Natalija Mykolajivna. – K., 2005. – 166 s. (in Ukrainian).
2. Pukhovsjka L. P. Profesijna pidghotovka vchyteliv u Zakhidnij Jevropi v k. KhKh stolittja: dys. ... doktora ped. nauk : 13.00.04 / Pukhovsjka Ljudmyla Prokopivna. – K., 1998. – 321 s. (in Ukrainian).

3. Romanenko O. V. Reformuvannja profesijnoji pidgotovky majbutnikh uchyteliv serednikh navchalnykh zakladiv Franciji : dys. ... kandydata ped. nauk : 13.00.04 / Romanenko Oksana Vasylivna. – Kryvyj Righ, 2007. – 216 s. (in Ukrainian).
4. Sokolova A. V. Profesijna pidgotovka vchytelja u systemi pedagoghichnoji osvity Anghliji i Shotlandiji : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.01 / Sokolova Alla Viktorivna. – Odesa, 2009. – 175 s. (in Ukrainian).
5. Department for Education. Teachers' Standards. Guidance for school leaders, school staff and governing bodies. July 2011(introduction updated June 2013). – Rezhym dostupu: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/301107/Teachers_Standards.pdf. – Nazva z ekrana.
6. Department for Education and Skills / Teacher Training Agency. Qualifying to Teach: Professional Standards for Qualified Teacher Status and Requirements for Initial Teacher Training. – London : DFES, 2002. – 20 p.
7. Kirk G. Moray house and Change in Higher education / G. Kirk ; Scottish Academic Press. – Edinburgh, 1995 – 47 p.
8. Preparing Teachers for the 21st Century: Report of the Working Group on Primary Preservice Teacher Education. – Dublin : Department of Education and Science, 2008. – 143 p.
9. Services & Information for Education Staff [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.education.ie/en/Education-Staff/>. – Nazva z ekrana.

Аннотация. В статье определены этапы и особенности формирования готовности учителя к осуществлению педагогической деятельности и воспитанию учеников в системе современного педагогического образования в странах Западной Европы (на примере Французской Республики, Соединенного Королевства Великой Британии и Северной Ирландии, Республики Ирландия) с целью практического внедрения позитивного опыта в отечественную систему педагогического образования. Выделены особенности профессионально-педагогической подготовки учителей средних учебных заведений во Франции. Проанализированы модели и структура, этапы профессионализации учителя в Англии.

Ключевые слова: педагогическая деятельность, воспитательный процесс, педагогическое образование, модели педагогического образования, структура профессиональной подготовки.

Summary. In the article the stages and features of formation of teachers' readiness to educational activities and training pupils in the system of modern teacher education in Western Europe (on the example of the French Republic, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, the Republic of Ireland) are defined with the aim of positive experience practical implementation into the national system of teaching training. The peculiarities of professional pedagogical training of secondary school teachers in France are allocated. The model and structure of future teachers' training in England, interconnected cycles of teachers' training are presented. The new teacher's standards in the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, which determine the minimum level of professional practical training of a future teacher and his ability to implement pedagogical activities and education of students, are characterized. The stages of teacher's professionalization in England are considered. The National Standard of a qualified teacher in England and Wales is analysed. The main content of teacher training programs in Ireland is defined.

Keywords: educational activities, educational process, teacher education, models of teacher education, professional training structure.